

DE zachte Stad

Dens, Divers & Nabij

VRP Voorjaarscongres

29 maart 2022

Sint-Pietersabdij, Gent

4 **Voorwoord** ↗

8 **Programma** ↗

13 **Keuzesessies** ↗

23 **Praktisch** ↗

DE Zachte Stad

Voorwoord

door An Rekkers (directeur VRP)

Als ruimtelijk planners en ontwerpers zijn we dagelijks bezig met verdichtingsvraagstukken in een – let's face it – toch eerder antistedelijk Vlaanderen. In een omgeving waar het woord 'verappartementisering' nog net niet de nieuwe Van Daele heeft gehaald maar wel de nekharen van menig doorsnee burger doet overeind staan, biedt de 'zachte' aanpak van David Sim zeker kansen. Want de kwaliteit waar we in verdichtingsoperaties elke dag naar streven bereiken we niet alleen via een doordacht ontwerp, maar door gemak, comfort en zorg in onze dagelijkse omgeving te faciliteren.
"It's about ease, comfort and care in everyday life", zoals hij het zelf zegt.

Misschien ligt daar ook wel de hefboom om verdichting en wonen in de kern aantrekkelijker te maken? Hoe verankeren we het comfort, het gemak en het idee van onbegrensde ruimte in een vrijstaande woning met tuin – nog steeds de woondroom van de meeste Vlamingen – vast in een stedelijke en meer duurzame omgeving?

Met Soft City brengt de Deense auteur David Sim de leefbaarheid van steden terug op de agenda.

Door te vertrekken vanuit een ontwerpmatige blik die gericht is op de menselijke schaal. In de ‘zachte stad’ staan nabijheid, inclusie, diversiteit en ontmoeting centraal en hij illustreert dit ook aan de hand van verschillende ruimtelijke ingrepen. Met Soft City bouwt David verder op de visie van Jan Gehl. Verdichting betekent in zijn ogen geen uniforme hoge appartementsblokken, maar een plek met connectie tot de buurt, waar je elkaar kan ontmoeten.

David Sim ziet negen criteria voor leefbare steden: diversiteit in de bebouwing en in publieke ruimte, flexibiliteit in invulling en gebruik van de ruimte, plannen en ontwerpen op menselijke schaal, nabijheid/doorgangbaarheid (walkability), een gevoel van controle en identiteit, een aangenaam microklimaat, een kleinere CO₂-voetafdruk en een rijkere biodiversiteit. “Dat is lang niet voldoende”, hoor ik ervaren planners en ontwerpers denken, maar stel je een Vlaanderen voor waar elke stads- of dorpskern aan die criteria zou voldoen ...

In heel wat van onze steden en gemeenten zien we al een beweging naar die mensenmaat. Denk maar aan de aanleg van voetgangerszones, de Lage Emissie Zones, de herinrichting van pleinen met toegankelijk groen en aandacht voor water, gedeelde ruimtes, ... Moeilijke maar tegelijk moedige beslissingen van beleidsmakers die hun stad leefbaarder willen maken. De modal shift – de verschuiving naar meer duurzame en actieve mobiliteitsvormen – speelt daarbij een onmiskenbare rol, want plaats voor voetgangers en fietsers is plaats voor ontmoeting en beweging. In onze steden staan we dan ook voor een grote uitdaging om die leefbare densiteit te creëren, maar evengoed ook die ademruimte en luwte. En bovenal: de betaalbaarheid en toegankelijkheid blijven bewaken.

Soft City spreekt tot de verbeelding, vraagt naar meer en plaatst steden in een nieuw daglicht. De nabijheid en diversiteit in een stad is een troef die we nog meer kunnen inzetten. De zachte stad is dens, divers en nabij. Is het mogelijk bij ons? Één ding is zeker. David vertelt in zijn boek iets dat hij als kind al zei en dat wij alleen maar kunnen beamen: “It’s a town. It is never finished.”

Programma

VRP Voorjaarscongres [29 maart 2022]

09.30 | **plenaire ochtend**

09:00 | **Onthaal**

09:30 | **Welkomstwoord**

Sami Souguir (Stad Gent, Schepen van Cultuur,
Stadsontwikkeling en Ruimtelijke Planning)

09:45 | **Keynote ‘Soft City’** (in het Engels)

David Sim (auteur Soft City)

10:30 | **Q&A** met het publiek

Moderator: Oswald Devisch (UHasselt/VRP)

11:00 | Pauze

11:30

Keuzesessies voormiddag

Welke mensen? Soft City op maat van iedereen ↗

1 Soft City, een plaats voor jongeren? ↗

Mattias De Backer (KU Leuven)
en Steven Geeraert (Maarch).
Inleiding door Jessica Vosters
en Liselotte Vanheulekom (JES vzw).

2 Inrichting & beleving van stadsparken vanuit gender- en diversiteitsperspectief. ↗

Els De Vos (UAntwerpen)
Inleiding door Vere Van Mullem (vzw Jong)

3 Een zorgzame aanpak voor aandachtswijken: case Oostende. ↗

Natacha Waldmann (Stad Oostende)
en Ann-Sophie Maes (beleidsmedewerker)

4 Samen stad maken: hoe verbinden we de gebouwde en de geleefde stad? ↗

Endeavour

12.45 | Lunch

13:45

Keuzesessies namiddag

Kwalitatieve densiteit met een divers programma: op naar meer connectie met de buurt. ↗

1 Leefbaarheid en verblijfskwaliteit van doorgangsgebieden: Case Gent-Dampoort ↗

Filip Watteeuw (Stad Gent, Schepen van Mobiliteit, Publieke Ruimte en Stedenbouw) en Peter Swyngedauw (Omgeving cvba). Inleiding door Willy Miermans (UHasselt).

2 Creëren van ontmoetingsplaatsen binnen en buiten: Wooncoöperatief Paterssite (St-Niklaas) ↗

Griet Boodts (Stad Sint-Niklaas)
Inleiding door Eva Heuts (VIBE vzw).

3 Connectie & ontmoeting stimuleren via invulling van leegstand. Case Blikfabriek (Hoboken) & Recyclart (Brussel). ↗

Veva Roesems (Stad Antwerpen, Blikfabriek) en Roel Forceville (Recyclart)

4 Een nieuwe visie op bouwblokken: Gent versus Laken ↗

Kim Paduwat (Stad Gent) en een collega uit Laken.
Milena Vleminckx (Stad Brussel)

15.00 | Pauze

Panelgesprek

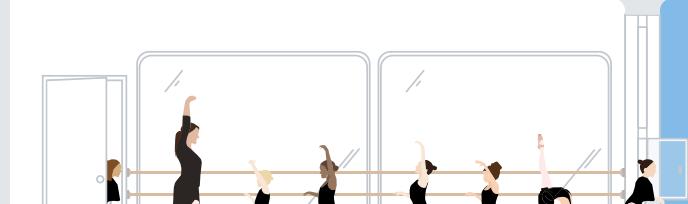
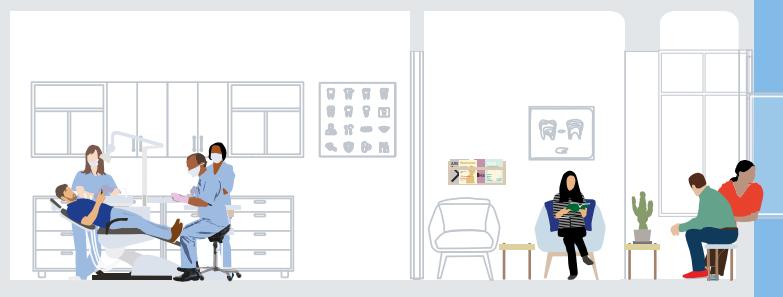
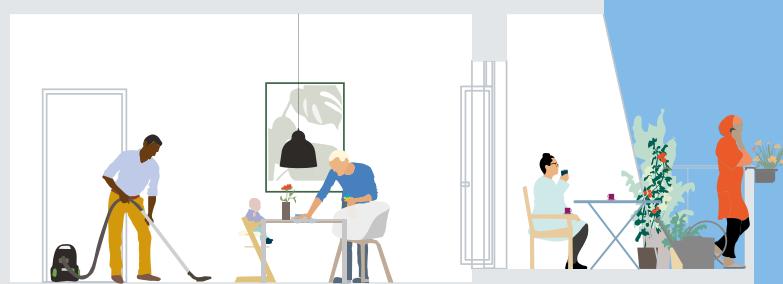
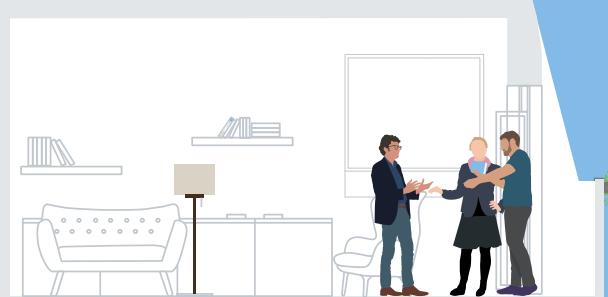
15:30 | **Hoe zetten we de Soft City principes om naar de praktijk?**

Met Filip Canfyn (Rebel Group),
Julie Mabilde (Team Vlaams Bouwmeester),
Peter Vanden Abeele (Stadsbouwmeester Gent),
Kristoff De Winne (Matexi).

Moderator: Edith Wouters (AR-TUR)

16.25 | **Slotwoord.** An Rekkers (VRP)

16.30 | **Receptie & signeersessie** met David Sim

11:30 | Keuzesessies voormiddag

Welke mensen?

Soft City op maat van iedereen

1 Soft City, een plaats voor jongeren?

In deze sessie focussen **Mattias De Backer (KU Leuven)** en **Steven Geeraert (Maarch)** op jongeren in de stad en, meerbepaald, op de vele publieke ruimtes in de stad. Twee centrale vragen worden gesteld: wat zoeken jongeren in de stedelijke publieke ruimte? En hoe gebruiken ze dit? Resultaten uit onderzoek in Brussel worden vergeleken met de bevindingen van onder meer W.H. Whyte en Jane Jacobs over levendige wijken en worden naast de inzichten uit het Soft City boek gelegd. Op basis van deze analyse wordt de vraag gesteld welke implicaties deze onderzoeksresultaten hebben voor ontwerpers, planners en stedenbouwkundigen. Deze sessie zal worden ingeleid door jeugdwerker **Jessica Vosters** en **Liselotte Vanheukelom (JES vzw)** en zij voorziet ook een korte reflectie achteraf.

2 Inrichting & beleving van stadsparken vanuit gender- en diversiteitsperspectief.

Door de Coronapandemie is het belang van open groene ruimten zoals parken, des te duidelijker geworden. Het zijn de groene longen in een stad en belangrijke ontmoetingsplaatsen voor jong en oud. In deze workshop reflecteert **Els De Vos (UAntwerpen)** over de parkinrichting en zijn gebruik. Zijn parken zo toegankelijk ‘voor iedereen’ als we wel denken? Welke delen worden het meest bezocht en welke worden eventueel gemeden? Is het daggebruik anders dan het nachtgebruik? Zijn parken even bereikbaar voor mannen als vrouwen, voor kinderen als bejaarden, voor meisjes als jongens, voor allochtonen als autochtonen? Vanuit een intersectioneel genderperspectief wordt de inrichting en het ontwerp van diverse parken onder de loep genomen. Deze sessie wordt ingeleid door **Vere Van Mullem (vzw Jong).**

3 Een zorgzame aanpak voor aandachtswijken: case Oostende.

Met een project Zorgzame Buurt en een Wijkverbeteringscontract bouwen buurtbewoners, sociale ondernemers, buurtvoorzieningen, passanten en diverse stadsdiensten verder aan een dynamisch sociaal weefsel in een wijk met bijzondere karakteristieken. **Natacha Waldmann (Stad Oostende) en Ann-Sophie Maes (beleidsmedewerker)** nemen je mee op sleeptouw in het Westerkwartier in de stad aan zee en dagen je uit om met een ruimtelijke bril mee te kijken.

4 Samen stad maken: hoe verbinden we de gebouwde en de geleefde stad?

Endeavour heeft een rijke ervaring aan participatietrajecten en het begeleiden van besturen en actoren bij complexe ruimtelijke vraagstukken. Aan de hand van verschillende projecten komen zij hun inzichten en reflecties van de voorbije jaren delen die ze linken met het verhaal van de zachte stad. Zij focussen daarbij op het gebruik van de (publieke) ruimte in de stad.

13:45 | Keuzesessies namiddag

Kwalitatieve densiteit

met een divers programma: op naar meer connectie met de buurt.

1 Leefbaarheid en verblijfskwaliteit van doorgangsgebieden: Case Gent-Dampoort

Door Filip Watteeuw (Stad Gent, Schepen van Mobiliteit, Publieke Ruimte en Stedenbouw) en **Peter Swyngedauw** (Omgeving cvba). Inleiding door **Willy Miermans** (UHasselt).

In zijn boek houdt **David Sim** een vurig betoog voor de zachte, mensgerichte, diverse, bijna aaibare stad. Een stedelijk weefsel dat voor, door en met mensen is vormgegeven. Bij het lezen van het discours en de talrijke voorbeelden zullen er ongetwijfeld weinig lezers afkerig staan tegenover deze aanpak. Maar wat als deze principes toegepast moeten worden in een gebied dat decennialang gedomineerd wordt door gejaagdheid,

lawaai en uitlaatgassen. Een stedelijke kamer die als het ware is weggedrukt door verkeersstromen en waar de mens zich klein, ongewenst en weggedreven voelt. Een reconversiegebied die meer een wig slaat tussen wijken dan ze met elkaar verbindt. Kunnen de inspirerende principes van Sim ook in deze zones overeind blijven of gaan ze hier ten onder? Kortom ... 'soft city, the hard way'. Deze bijdrage van het congres toont de beleidsplannen en de beleidsintenties voor het stationsgebied Dampoort te Gent. Een stuk Gent in volle verandering, een verkeersartefact die het stadsbestuur wil zien vervellen, een station dat fysiek dichter bij de Korenmarkt ligt dan het Sint-Pieters station maar mentaal dubbel zover lijkt te liggen. Kan 'soft city' ook hier de ontwerpers en beleidmakers inspireren of zitten al veel van de principes in de toekomstplannen van bevoegd schepen Watteeuw?

2 Creëren van ontmoetingsplaatsen binnen en buiten: Wooncoöperatief Paterssite (St-Niklaas)

De Paterssite site is een voormalige kloostersite waar het gemeenschapsleven een belangrijke rol speelde. Het masterplan dat vandaag in volle uitvoering is gaat net zoals het kloosterleven uit van collectiviteit, sociale cohesie, minimale impact en open enclave om zo een hedendaags en duurzaam samenlevingsproject te worden. De kerk werd omgevormd tot een gemeenschapscentrum dat zowel voor de buurt als verenigingen kan gebruikt worden. De vroegere parking en tuin worden samen omgevormd tot een publieke kloostertuin die een rustige ontmoetingsplek voor de buurt zal vormen. Het voormalige klooster maakt plaats voor 2 woonvleugels waar zowel sociaal wonen als coöperatief wonen een plek zullen krijgen. **Griet Boodts** (Stad Sint-Niklaas) brengt het verhaal. **Eva Heuts** (VIBE vzw) zorgt voor een korte reflectie.

Ontwerpers:

- Bovenbouw Architectuur & Sweco (masterplan)
- Stéphane Beel Architecten & Landschaap (architectuur)

Wil je graag meer weten over het project? Neem een kijkje op de [website](#).

3 Connectie & ontmoeting stimuleren via invulling van leegstand. Case Blikfabriek (Hoboken) & Recyclart (Brussel).

Aan de hand van twee inspirerende projecten rond tijdelijke invulling vertellen **Veva Roesems** (Stad Antwerpen, Blikfabriek) en **Roel Forceville** (Recyclart) hoe je mensen bijeen brengt op deze plekken. Het project Lageweg en de tijdelijke invulling Blikfabriek leerde ons bovenal dat je een levendig stadsweefsel niet creëert achter je laptop, in een studiebureau of op kantoor. Als je een levendige wijk wil maken, moet je ook aandacht schenken aan alles wat er tussen de gebouwen ligt. Door denkers en doeners samen te brengen, de technische kennis, de directe noden en de dynamieken binnen de gemeenschap te verbinden, ontstaat een geïntegreerd stadsontwikkelingsproject zoals de Blikfabriek. Recyclart heeft een lang traject achter de rug en is ondertussen uitgebouwd tot een kunstencentrum, werkplaats èn bar. Roel Forceville is directeur en vertelt over het proces achter Recyclart, de verhouding tot de buurt en haar bewoners en het sociale weefsel dat wordt gecreëerd. Vormen deze twee inspirerende plekken een hefboom voor de zachte stad?

4 Een nieuwe visie op bouwblokken: Gent versus Laken

Door **Kim Paduwat** (Stad Gent) en
Milena Vleminckx (stad Brussel).

In sommige dichtbevolkte wijken van Gent zijn binnengebieden van huizenblokken volgebouwd of ongebruikt, denk maar aan garageboxen of looden. Nu krijgen deze vaak een invulling met nieuwe woningen. Dit geeft extra druk: de wijken krijgen meer inwoners en er is minder plaats voor groen of voorzieningen als crèches of dokterspraktijken. Ook plaatsen voor maakeconomie, zoals ateliers en werkruimtes, en opslagplaatsen, komen in de verdrukking. Met de Bouwblokvisie wil de Stad meer groen, publieke ruimte en ruimte voor economie en voorzieningen creëren in dichtbevolkte wijken. Het is een leidraad bij nieuwe projecten in de binnengebieden van de binnenstad en de kernstad. Dit instrument is vernieuwend voor Vlaanderen en kan een inspiratie zijn voor andere steden en gemeenten.

Ook Laken, één van de 19 gemeentes van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, staat vandaag sterk onder druk. Er wordt hevig gespeculeerd door projectontwikkelaars die vooral woningbouwprojecten met een hoge dichtheid voorstellen. Langzaam maar zeker verspreid deze ontwikkelwoede zich ook verder naar het noorden. Hierdoor komen een aantal bestaande kwaliteiten van dit gebied onder druk te staan. De Stad Brussel vormde daarom samen met de Brussels Bouwmeester een visie rond de ontwikkeling van de bouwblokken in Laken.

De visie focust daarbij op drie maatschappelijke urgenties, met name:

- de klimaatuitdaging, waarbij vergroening, ontharding en het tegengaan van hitte-eiland effecten centraal staan.
- de demografische groei, waarbij levenskwaliteit en nieuwe vormen van huisvesting primordiaal zijn, met voldoende toegang tot groene ruimten en buurtvoorzieningen
- het behoud van economische activiteiten in de stad waarbij oplossingen voor het samengaan met de woonfunctie centraal staan

De voorgestelde instrumenten moeten daarbij een leidraad vormen voor ontwikkelaars, privé of publiek, maar ook de vergunningverlenende overheid de mogelijkheid geven om stimulerend, sturend en indien nodig beperkend op te treden.

Praktisch

Locatie

Sint-Pietersabdij | Sint-Pietersplein 9 | 9000 Gent

TE BEREIKEN MET HET OPENBAAR VERVOER

Trein naar Gent-Sint-Pieters. Tram 1 richting Evergem op perron 2. Afstappen aan halte Veergrep. Wandel nog 7 minuten tot aan het Sint-Pietersplein.

MET DE AUTO

Er is parkeergelegenheid in de ondergrondse parking van het Sint-Pietersplein. Hou rekening met het circulatieplan en de Lage Emissie Zone.

Met dank aan

Alle sprekers voor hun bijdrage op het congres

De medewerkers van de Sint-Pietersabdij

Stad Gent om ons te verwelkomen
en de uitgebreide ondersteuning

Uitgeverij Vanden Broele voor de uitgave
van de Nederlandstalige editie van Soft City

Collega Koen Raeymaekers
voor de vertaling van Soft City

EEN GREEP UIT RUIMTE 53

De bouwshift ten gronde: een beschermingsstrategie voor de open ruimte | **'We hebben minimale kwaliteitseisen nodig, geen maximale bouwhoogtes':** een groeps gesprek over het rapport

van de taskforce Bouwshift | **De bouwshift rond Gent:** hoe Veneco aan kernversterking en open-ruimtevrijwaring werkt | **Werken aan een gedeelde Baukultur:** de Toolbox Dorpse Architectuur | **sociale en ecologische grenzen voor een duurzame bouwshift:** Naar een omgevingsbenadering? | **Regionet Leuven:** kernversterking op duurzame vervoerscorridors en een rem op verspreide bebouwing | **Een transitiefonds:** beleidsinstrument voor een budgetneutrale bouwshift | **Bedrijf zkt juiste plek:** de bouwshift bekeken door een ruimtelijk-economische bril | **Vitale steden:** Ontwerp wedstrijd EUROPAN België | **De zachte stad:** een interview met David Sim | **Spoormakers #1:** een gesprek met Louis Albrechts

ruimte is een driemaandelijks magazine dat wordt uitgegeven door de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning.

partners

B U
U R

M I N T

www.geoested.be

www.vito.be

Welkom
in de
buurt.

www.kortrijk.be

www.brut-web.be

www.polo-architects.be

www.common-ground.eu

sponsors

BOUWMEESTERMAITREARCHITECTE

TEAM
VLAAMS
BOUWMEESTER

Colofon

TEKST

An Rekkers
Mattias De Backer
Els De Vos
Ann-Sophie Maes
Griet Boodts
Veva Roesems
Kim Paduwat
Peter Swyngedauw
Milena Vleminckx

REDACTIE

Emma De Backer

VORM

lu'cifer

Een uitgave van

